

FOLKETINGETS
OMBUDSMAND

Temarapport 2020

Institutioner for børn og unge med handicap

Indhold

29. juni 2021

Dok.nr. 21/01069-2/CLA

1. Indledning	4
2. Hvad har temabesøgene vist?	5
2.1. Hovedkonklusioner.....	5
2.2. Generelle anbefalinger.....	5
2.3. Baggrunden for valg af tema og fokuspunkter	7
2.4. Hvordan gjorde ombudsmanden?.....	8
3. Fysisk magtanvendelse	10
3.1. Reglerne.....	10
3.2. Omfanget af anvendelsen af fysisk magt.....	11
3.3. Eksempler på indberetninger af fysisk magtanvendelse	12
3.4. Kendskab til voksenansvarsloven og magtanvendelse	14
3.5. Dilemmaer mellem magt og omsorg	15
3.6. Information om rettigheder	16
4. Forebyggelse af vold og seksuelle overgreb og fremgangsmåden ved mistanke om overgreb.....	17
4.1. Regler mv.	17
4.2. Registrering af vold og seksuelle overgreb	17
4.3. Forebyggelse af vold og seksuelle overgreb	18
4.4. Retningslinjer om forebyggelse af vold og seksuelle overgreb og fremgangsmåden ved mistanke om overgreb.....	19
5. Undervisning i interne skoler.....	20
5.1. Reglerne.....	20
5.2. De besøgte interne skoler	20
5.3. Overenskomster	20
5.4. Undervisning i fuld fagrække og timetal.....	21
5.5. Fritagelse for undervisning i fag	22
5.6. Fritagelse for test og prøver	23

6. Sundhed	24
6.1. Generelt.....	24
6.2. Medicinhåndtering og medicininstrukser.....	25

1. Indledning

1.1. Institutioner for børn og unge med handicap var tema for de tilsynsbesøg, som ombudsmanden gennemførte på børneområdet i 2020 i samarbejde med Institut for Menneskerettigheder og DIGNITY – Dansk Institut Mod Tortur.

De institutioner, som ombudsmanden besøgte som led i temaet, havde forskellige målgrupper. Målgrupperne varierede fra børn og unge med lettere eller middelsvære fysiske, psykiske eller kognitive handicap til børn og unge med vidtgående fysiske, psykiske eller kognitive handicap.

Der var tale om bl.a. børn og unge med cerebral parese (spastisk lammelse), skoliose, hjertefejl, epilepsi, syns- og hørenedsættelse, udviklingshæmning og autismspektrumforstyrrelser.

1.2. Ombudsmanden gennemførte i alt otte tilsynsbesøg for at belyse årets tema. Ombudsmanden besøgte seks åbne døgninstitutioner og to private opholdssteder. Alle besøg var helt eller delvist anmeldt på forhånd.

Seks besøg blev afviklet fysisk, mens to besøg blev afviklet virtuelt på grund af COVID-19-situationen.

Ombudsmanden besøgte fire interne skoler i forbindelse med tilsynsbesøgene – tre interne skoler på døgninstitutioner og en intern skole i et dagbehandlingstilbud.

1.3. Under tilsynsbesøgene var der især fokus på:

- Fysisk magtanvendelse
- Forebyggelse af vold og seksuelle overgreb og fremgangsmåden ved mistanke om overgreb
- Undervisning.

Derudover var der under tilsynsbesøgene fokus på bl.a. sundhedsmæssige forhold, herunder besøgsstedernes medicinbehandling.

2. Hvad har temabesøgene vist?

2.1. Hovedkonklusioner

Fysisk magtanvendelse

- De besøgte steder var generelt reflekterende i forhold til de dilemmaer, der kunne opstå i spændingsfeltet mellem magt og omsorg, og tilsynsbesøgene efterlod overordnet set det indtryk, at stederne var gode til at håndtere disse dilemmaer pædagogisk på en konstruktiv og udviklingsorienteret måde.
- Fristen for at registrere og indberette en magtanvendelse blev i vidt omfang ikke overholdt, ligesom indberetningskemaerne i flere tilfælde ikke indeholdt en fyldestgørende beskrivelse af hændelsesforløbet eller en begrundelse for nødvendigheden af indgrebet.

Forebyggelse af vold og seksuelle overgreb og fremgangsmåden ved mistanke om overgreb

- Ikke alle steder havde skriftlige retningslinjer om både forebyggelse af vold og seksuelle overgreb og om fremgangsmåden ved mistanke om overgreb. Der var enkelte steder også behov for at sikre, at personalet, herunder via skriftlige retningslinjer, havde tilstrækkelig viden om tegn på seksuelle overgreb.

Undervisning i interne skoler

- Ingen af de interne skoler, der skulle have en overenskomst med beliggenhedskommunen om undervisningen, havde en overenskomst, der fuldt ud opfyldte lovgivningens krav.
- Flere af de interne skoler havde udfordringer med at overholde reglerne om undervisning i fuld fagrække og timetal samt reglerne om fritagelse for undervisning i fag, obligatoriske test og folkeskolens prøver.

2.2. Generelle anbefalinger

På baggrund af tilsynsbesøgene anbefaler ombudsmanden generelt, at opholdssteder og døgninstitutioner:

- sikrer, at fristen for at registrere en magtanvendelse og fristerne for indberetning til og orientering af de relevante myndigheder og forældremyndighedsindehavere om magtanvendelser overholdes.

- sikrer, at indberetningskemaer om magtanvendelse indeholder en fyldestgørende beskrivelse af hændelsesforløbet, herunder en beskrivelse af, hvordan barnet eller den unge konkret blev ført eller fastholdt samt en begrundelse for nødvendigheden af indgrebet.
- sikrer, at personalet har tilstrækkeligt kendskab til voksenansvarsloven samt til, hvilke greb der bør anvendes i forbindelse med en magtanvendelse, så magtanvendelsen udøves mest skånsomt, og at stederne har skriftlige retningslinjer om fysisk magtanvendelse.
- sikrer, at børn, unge og forældremyndighedsindehavere i forbindelse med barnets eller den unges indflytning informeres om deres rettigheder i relation til magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten, herunder klageadgang. Ombudsmanden anbefaler i den forbindelse, at opholdssteder og døgninstitutioner overvejer at udarbejde skriftligt materiale om rettigheder og klageadgang, der ved indflytningen kan udleveres til børnene, de unge og forældremyndighedsindehavere.
- sikrer, at medarbejdere på institutioner for børn og unge med handicap er bekendt med, hvilke fysiske og psykiske tegn de – under hensyn til målgruppen og den specifikke børnegruppe – skal være opmærksomme på i forhold til mistanke om seksuelle overgreb, og at stederne har skriftlige retningslinjer om forebyggelse af vold og seksuelle overgreb og om fremgangsmåden ved mistanke om overgreb.
- sikrer, at medicininstrukser er udfærdiget i overensstemmelse med Sundhedsstyrelsens vejledning om udfærdigelse af instrukser.

På baggrund af tilsynsbesøgene anbefaler ombudsmanden desuden generelt, at steder med interne skoler:

- i samarbejde med beliggenhedskommunen sikrer, at overenskomsten om undervisningen i den interne skole er i overensstemmelse med de gældende regler.
- sikrer, at alle elever undervises i fuld fagrække og timetal, og at der kun gøres undtagelse herfra, hvis en elev – på baggrund af en konkret og individuel vurdering – fritages for undervisning i et eller flere fag eller får nedsat undervisningstiden efter de regler, der gælder herfor, samt sikrer, at afgørelser om fritagelse for undervisning i fag bliver truffet i overensstemmelse med reglerne, og at der er dokumentation herfor.
- sikrer, at afgørelser om fritagelse for obligatoriske test og folkeskolens prøver bliver truffet i overensstemmelse med reglerne, og at der er dokumentation herfor.

Ombudsmanden vil drøfte opfølgningen på de generelle anbefalinger med henholdsvis Social- og Ældreministeriet, Børne- og Undervisningsministeriet og Sundhedsministeriet.

Ombudsmanden vil også følge op på de generelle anbefalinger under fremtidige tilsynsbesøg.

2.3. Baggrunden for valg af tema og fokuspunkter

2.3.1. Børn og unge med fysiske, psykiske eller kognitive handicap kan ofte være sårbare og have få ressourcer. De kan have vanskeligt ved at forstå den verden, der omgiver dem, og ved at interagere og kommunikere med andre børn og voksne. Ombudsmanden bliver kun sjældent kontaktet af børn og unge med handicap, der er anbragt uden for hjemmet, og i de tilfælde, hvor det sker, er der typisk tale om børn og unge, hvis funktionsevne kun i mindre grad er påvirket af deres handicap.

Med temaet ønskede ombudsmanden mere generelt at få indblik i forholdene for børn og unge, der er anbragt eller opholder sig på institutioner for børn og unge med handicap.

2.3.2. Under besøgene havde ombudsmanden fokus på, i hvilket omfang der anvendes fysisk magt på institutioner for børn og unge med handicap. Det skyldes bl.a., at det kan opleves voldsomt at blive udsat for fysisk magtanvendelse eller overvære, at andre bliver det. Ombudsmanden tilstræbte endvidere at få belyst, om institutionerne oplever, at der opstår dilemmaer mellem magt og omsorg, f.eks. i forbindelse med forebyggelse af fald, den daglige hygiejne (bad, tandbørstning mv.).

Ombudsmanden ønskede også at få indblik i, hvorledes institutioner for børn og unge med handicap forebygger vold og seksuelle overgreb, og hvilken fremgangsmåde institutionerne følger ved mistanke om overgreb. Det skyldes, at undersøgelser viser, at børn og unge med handicap har højere risiko for at blive udsat for vold eller seksuelle overgreb end børn og unge uden handicap. Dertil kommer, at nogle børn og unge med handicap ikke kan eller vil have vanskeligt ved at give udtryk for, at de har været udsat for et overgreb, f.eks. fordi de ikke har noget sprog eller på grund af deres kognitive niveau.

Ombudsmanden ville desuden følge op på en generel anbefaling i temarapporten for 2015 om, at institutioner, hvor børn og unge på grund af vidtgå-

ende og varigt nedsat funktionsevne opholder sig eller bor, udarbejder skriftlige retningslinjer for, hvordan institutionen forebygger seksuelle overgreb, og hvilken fremgangsmåde institutionen følger ved mistanke om overgreb.

Under tilsynsbesøgene ønskede ombudsmanden derudover at få belyst, om anbragte børn og unge med handicap, der går i interne skoler, får den undervisning, som de har krav på ifølge lovgivningen.

Ombudsmanden ønskede desuden at belyse børnenes og de unges adgang til sundhedsbetjening og besøgsstedernes medicin håndtering. Det skyldes, at det bl.a. er vigtigt, at personalet håndterer medicin i overensstemmelse med de gældende regler bl.a. for at forebygge fejlmedicinering.

2.4. Hvordan gjorde ombudsmanden?

2.4.1. Forud for hovedparten af tilsynsbesøgene bad ombudsmanden besøgsstederne om en række oplysninger med henblik på at belyse de forhold, som ombudsmanden ville fokusere på under besøgene. Der var tale om bl.a. følgende oplysninger:

- En oversigt over antallet af magtanvendelser for de tre seneste år med kopi af de fem seneste indberetninger om fysisk magtanvendelse over for børn og unge på stedet.
- En redegørelse for årsagen til en eventuel udvikling i anvendelsen af fysisk magt, hvordan stedet forebygger anvendelsen af fysisk magt, og hvordan børn og unge, der har været involveret i en fysisk magtanvendelse, får lejlighed til at udtale sig om episoden.
- Eventuelle retningslinjer for fysisk magtanvendelse og oplysninger om, hvordan børn og forældremyndighedsindehavere får oplysning om deres rettigheder i relation til magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten, herunder klageadgang.
- En redegørelse for årsagen til en eventuel udvikling i antal tilfælde af henholdsvis vold og seksuelle overgreb.
- Eventuelle retningslinjer om forebyggelse, opsporing og håndtering af mistanke om vold og seksuelle overgreb.
- Stedets instruks for medicin håndtering og en redegørelse for, hvordan børnenes og de unges adgang til sundhedsbetjening er tilrettelagt.

Hvis besøgsstedet havde en intern skole, bad ombudsmanden desuden om at modtage kopi af bl.a. de tre seneste fritagelser for undervisning i et eller

flere fag, de tre seneste fritagelser for at gennemføre obligatoriske test og de tre seneste fritagelser for at aflægge folkeskolens prøver. Ombudsmanden bad også om at modtage kopi af overenskomsten med beliggenhedskommunen om undervisningen i den interne skole i de tilfælde, hvor der skulle foreligge en sådan overenskomst.

2.4.2. Ugen inden et tilsynsbesøg informerede ombudsmanden børnene og de unge om besøget. Dette skete ved, at de unge fik et kort med en QR-kode. Ved at benytte QR-koden kunne børnene og de unge få adgang til en film med information om ombudsmandens børnekontor, det kommende tilsynsbesøg og de emner, som besøgsholdet gerne ville tale med børnene og de unge om. Filmen kan ses her: <http://boernekontoret.ombudsmanden.dk/besoeg/>. Formålet var at få flest mulige børn og unge i tale, fordi deres oplevelse af, hvordan det er at bo på stedet, er en væsentlig og vigtig informationskilde.

Under tilsynsbesøgene havde besøgsholdene samtaler med 24 børn og unge i aldersgruppen 10-17 år. At der ikke blev talt med flere, skyldtes, at en del af de børn og unge, der boede på besøgsstederne, grundet deres handicap havde et meget begrænset eller slet intet sprog.

For at opnå viden om besøgsstederne og børnenes og de unges forhold på besøgsstederne talte besøgsholdene endvidere med en række pårørende, primært forældre, til børnene og de unge. Besøgsholdene talte med 53 pårørende. Derudover talte besøgsholdene med personale på besøgsstederne, herunder lærere i de interne skoler og medicinansvarlige, der også bidrog med oplysninger om besøgsstederne og børnenes og de unges forhold. Endelig indhentede besøgsholdet oplysninger om besøgsstederne i forbindelse med drøftelserne med ledelsen under tilsynsbesøgene.

2.4.3. Tilsynsbesøgene blev gennemført som led i ombudsmandens almindelige tilsynsvirksomhed efter ombudsmandsloven og som led i ombudsmandens arbejde med at forebygge, at mennesker, der er eller kan blive berøvet deres frihed, udsættes for f.eks. umenneskelig eller nedværdigende behandling, jf. den valgfri protokol til FN-konventionen om tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf.

Derudover har ombudsmanden et særligt ansvar for at beskytte børns rettigheder efter bl.a. FN's Konvention om Barnets Rettigheder (børnekonventionen).

Ombudsmandens arbejde for at forebygge nedværdigende behandling mv. i henhold til protokollen udføres i samarbejde med Institut for Menneskerettigheder og DIGNITY – Dansk Institut Mod Tortur.

Institut for Menneskerettigheder og DIGNITY bidrager i samarbejdet med menneskeretlig og lægefaglig ekspertise. Dette betyder bl.a., at personale med ekspertise på disse områder deltager på vegne af de to institutioner i planlægning, gennemførelse af og opfølgning på tilsynsbesøg.

Desuden deltager en børnesagkyndig fra ombudsmanden i tilsynsbesøg på børneområdet.

2.4.4. På ombudsmandens hjemmeside findes en samlet oversigt over de af-lagte besøg i 2020, herunder de anbefalinger, der blev givet til de enkelte steder: [Tilsynsbesøg på børneområdet i 2020 \(ombudsmanden.dk\)](https://ombudsmanden.dk)

3. Fysisk magtanvendelse

3.1. Reglerne

Barnets bedste skal komme i første række ved alle foranstaltninger, der ved-rører børn. Det fremgår af børnekonventionen.

Det følger af voksenansvarsloven, at personalet på opholdssteder og døgnin-stitutioner kan anvende fysisk magt over for et barn eller en ung, når visse angivne betingelser er opfyldt.

Anvendelse af fysisk magt må dog kun ske undtagelsesvist. Og anvendelse af fysisk magt må aldrig erstatte omsorg og socialpædagogisk indsats. Magt-anvendelsen skal desuden altid stå i et rimeligt forhold til det, der søges op-nået. Den skal udøves så skånsomt og kortvarigt, som omstændighederne til-lader, og med størst mulig hensyntagen til barnets eller den unges personlige integritet.

FYSISK MAGTANVENDELSE PÅ OPHOLDSSTEDER OG ÅBNE DØGNINSTITUTIONER

Hvem og hvad

Personalet kan fastholde eller føre et barn eller en ung til et andet op-holdsrum.

Hvornår

Der kan anvendes fysisk magt, når barnet eller den unge udviser en ad-færd, herunder vedvarende chikane, der er til fare for barnet eller den unge selv eller andre på stedet.

Dokumentation og høring

Stedet skal registrere og indberette brug af fysisk magt.

Barnet eller den unge skal *gøres bekendt med indberetningen* og have *lejlighed til at udtale sig*.

Information

Barnet eller den unge og forældremyndighedsindehavere skal – når barnet eller den unge tager ophold på stedet – *oplyses om deres rettigheder i relation til magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten*, herunder om klageadgang.

Ved *fastholdelse* forstås, at et barn eller en ung kan fastholdes fysisk, f.eks. ved at holde fast om barnet eller den unge i form af, at man lægger armene omkring barnet eller den unge, mens man står stille. Fastholdelse må aldrig omfatte vold, herunder voldelige førergreb, slag eller spark. Den, der udfører magtanvendelsen, må heller ikke lægge sig på oven på barnet eller den unge og fastholde den pågældende med sin kropsvægt.

Ved *føren* til et andet opholdsrum forstås, at et barn eller en ung kan føres til et andet lokale på anbringelsesstedet, f.eks. vedkommendes værelse. Fastholdelse og føren vil f.eks. kunne ske ved, at barnet eller den unge holdes fast om hånden og føres til et andet opholdsrum. Man kan også føre barnet eller den unge, mens man har armene rundt om den pågældende. Det afgørende er, at barnet eller den unge ikke lider nogen overlast.

Reglerne om fysisk magtanvendelse i voksenansvarsloven finder anvendelse over for børn og unge, der er anbragt på et opholdssted eller en døgninstitution. Reglerne finder derimod ikke anvendelse over for børn og unge, der er i aflastning på et opholdssted eller en døgninstitution.

Voksenansvarslovens regler om fysisk magtanvendelse finder også anvendelse i interne skoler tilknyttet opholdssteder og døgninstitutioner, dog kun over for elever, der er anbragt på opholdsstedet eller døgninstitutionen eller på et andet opholdssted eller døgninstitution. I forhold til andre elever, der går i en intern skole, er det reglerne i bekendtgørelse om fremme af god orden i folkeskolen, der finder anvendelse.

3.2. Omfanget af anvendelsen af fysisk magt

Der var stor forskel på besøgsstedernes størrelse og på omfanget og karakteren af børnenes og de unges handicap. Bl.a. som følge heraf varierede det årlige antal fysiske magtanvendelser på besøgsstederne meget. Antallet af magtanvendelser i 2019 varierede således fra 1 til 137 magtanvendelser.

Nogle besøgssteder oplyste, at en betydelig del af stedets magtanvendelser var centreret om et enkelt barn/en enkelt ung eller enkelte børn og unge. Et

sted oplyste således, at ud af de 121 magtanvendelser, der havde været på stedet i 2019, var 107 fordelt på tre børn, heraf 98 på ét barn. I flere tilfælde blev det oplyst, at det barn eller den unge, som havde været involveret i relativt mange magtanvendelser, ikke længere boede på stedet eller ville blive flyttet til et andet anbringelsessted.

Alle steder redegjorde i relevant omfang for, hvordan de arbejdede med at forebygge magtanvendelser. De anvendte bl.a. Low Arousal, KRAP (Kognitiv, Ressourcefokuseret og Anerkendende Pædagogik), ART (Anger Replacement Training), ICDP (International Child Development Program), afledning, personaleskift, overlevering samt risikovurderinger.

Ombudsmanden gav fire steder anbefalinger om at fortsætte arbejdet med at forebygge og nedbringe antallet af magtanvendelser.

3.3. Eksempler på indberetninger af fysisk magtanvendelse

Opholdssteder og døgninstitutioner skal registrere anvendelse af fysisk magt på et særligt skema. Skemaet fremgår af bilag 1 a til bekendtgørelse om voksenansvar for anbragte børn og unge.

I forbindelse med tilsynsbesøgene bad ombudsmanden om at modtage de fem seneste indberetningsskemaer vedrørende fysisk magtanvendelse.

Ombudsmanden modtog i alt 46 skemaer vedrørende fysisk magtanvendelse. Gennemgangen af indberetningerne dannede grundlag for drøftelser mellem besøgsholdene og de besøgte steder under tilsynsbesøgene.

Besøgsstederne anvendte generelt det korrekte skema til at registrere fysisk magtanvendelse, men ombudsmanden gav ét sted en anbefaling om at anvende skemaet i voksenansvarsbekendtgørelsen.

3.3.1. Overholdelse af frister for at registrere og indberette fysisk magtanvendelse

Er der anvendt magt over for et barn eller en ung, skal anbringelsesstedets leder (eller dennes stedfortræder) ifølge reglerne om voksenansvar inden for 24 timer registrere hændelsen på det indberetningsskema i bilag 1 a, der er nævnt ovenfor. Den korte frist er først og fremmest af hensyn til børnenes og de unges retssikkerhed, men også af hensyn til det personale, der har været involveret.

Derefter skal anbringelsesstedets leder (eller dennes stedfortræder) uden ugrundet ophold sende en kopi af indberetningsskemaet til den anbringende kommune samt orientere forældremyndighedsindehaverne. Ved kravet om "uden ugrundet ophold" forstås hurtigst muligt inden for 24 timer, når registre-

ringen er fuldendt. Ved månedens udgang skal der sendes kopi af indberetningsskemaet til socialtilsynet, ligesom en eventuel kommunal eller regional driftsherre skal orienteres.

Hvis magtanvendelsen har fundet sted i en intern skole, skal magtanvendelsen desuden indberettes til beliggenhedskommunen (skolekommunen).

Gennemgangen af de 46 indberetningsskemaer viste, at ingen af besøgsstederne fuldt ud overholdt fristerne for at registrere og indberette anvendelsen af fysisk magt.

Fristen for at *registrere magtanvendelsen* var således alene overholdt i 12 ud af de 46 skemaer. Tilsvarende blev fristen for at *indberette magtanvendelsen* i en række tilfælde ikke overholdt.

Kun i fire ud af de 46 skemaer (svarende til ni pct.) var alle frister for at registrere, indberette og orientere om en magtanvendelse blevet overholdt.

Ombudsmanden gav på dette grundlag seks steder en anbefaling om at overholde fristerne for at registrere og indberette magtanvendelser, mens to steder fik en anbefaling om at sikre, at indberetningsskemaerne udfyldes retvisende for så vidt angår registrerings- og indberetningstidspunkt.

På den baggrund anbefaler ombudsmanden generelt, at opholdssteder og døgninstitutioner sikrer, at fristen for at registrere en magtanvendelse og fristerne for indberetning til og orientering af de relevante myndigheder og forældremyndighedsindehavere om magtanvendelser overholdes.

3.3.2. Dokumentation for magtanvendelserne

En fysisk magtanvendelse, der finder sted på et opholdssted eller en døgninstitution, skal registreres på det indberetningsskema, der er nævnt i pkt. 3.3 ovenfor. Indberetningsskemaet skal indeholde en beskrivelse af, hvad der skete i forbindelse med magtanvendelsen, og en begrundelse for nødvendigheden af indgrebet.

En fyldestgørende beskrivelse af hændelsesforløbet i forbindelse med en magtanvendelse samt en præcis angivelse af, hvordan barnet eller den unge blev ført eller fastholdt, er en forudsætning for, at det kan vurderes, om magtanvendelsen var i overensstemmelse med reglerne i voksenansvarsloven.

Nogle af de indberetningsskemaer, som ombudsmanden modtog, indeholdt ikke en tilstrækkelig beskrivelse af hændelsesforløbet eller af, hvordan magtanvendelsen blev udført. I flere tilfælde var det eksempelvis blot anført, at et barn eller en ung blev fastholdt skånsomt eller lagt ned, men ikke hvordan dette skete, eller hvor og hvordan den ansatte holdt fast i barnet eller den

unge. Endvidere indeholdt visse skemaer ikke oplysning om, på hvilken baggrund barnet eller den unge blev vurderet at være til fare for sig selv eller andre.

Derfor gav ombudsmanden tre steder anbefalinger, der havde til formål at sikre, at indberetningsskemaerne fremover indeholdt en fyldestgørende beskrivelse af hændelsesforløbet i forbindelse med en magtanvendelse og en begrundelse for indgrebet.

Ombudsmanden anbefaler generelt, at opholdssteder og døgninstitutioner sikrer, at indberetningsskemaer om magtanvendelse indeholder en fyldestgørende beskrivelse af hændelsesforløbet, herunder en beskrivelse af, hvordan barnet eller den unge konkret blev ført eller fastholdt samt en begrundelse for nødvendigheden af indgrebet.

3.3.3. Inddragelse af barnet og den unge

Børn og unge, der har været involveret i en fysisk magtanvendelse, skal gøres bekendt med den registrering, der er foretaget af episoden, og have lejlighed til at udtale sig om episoden. Det følger af lovgivningen om voksenansvar.

Gennemgangen af de indberetningsskemaer, som ombudsmanden modtog om fysisk magtanvendelse, viste, at besøgsstederne ikke i alle tilfælde gjorde barnet eller den unge bekendt med registreringen eller gav barnet eller den unge lejlighed til at udtale sig om episoden.

I hovedparten af tilfældene skyldtes det imidlertid omfanget og karakteren af barnets eller den unges handicap, f.eks. et meget lavt kognitivt niveau eller manglende sprog. Generelt set var det besøgsholdenes indtryk, at stederne talte med børnene og de unge om magtanvendelserne i det omfang, det under hensyn til deres handicap var muligt.

Ombudsmanden gav ingen anbefalinger vedrørende inddragelsen af børnene og de unge.

3.4. Kendskab til voksenansvarsloven og magtanvendelse

Børn og unge, der bor på opholdssteder og døgninstitutioner eller går i interne skoler tilknyttet opholdssteder og døgninstitutioner, skal behandles værdigt, hensynsfuldt og i overensstemmelse med deres rettigheder. For at sikre dette er det bl.a. afgørende, at personalet kender de regler, der gælder for brug af fysisk magt over for børnene og de unge.

En fysisk magtanvendelse skal udføres så skånsomt og kortvarigt, som omstændighederne tillader, og med størst mulig hensyntagen til barnets eller

den unges personlige integritet. Det forudsætter bl.a., at personalet har kendskab til, hvilke greb der bør anvendes ved en magtanvendelse.

Skriftlige retningslinjer om fysisk magtanvendelse kan i den forbindelse være en støtte og hjælp i det daglige arbejde.

Besøgsholdene fik under hovedparten af tilsynsbesøgene det indtryk, at stederne havde fokus på at sikre, at medarbejderne havde kendskab til voksenansvarslovens regler, bl.a. via kurser. En del af stederne havde desuden skriftlige retningslinjer om fysisk magtanvendelse.

Ombudsmanden gav to steder en anbefaling om at fortsætte arbejdet med at sikre, at medarbejderne havde tilstrækkeligt kendskab til reglerne om magtanvendelse, og anbefalede to steder at overveje et kursus til de ansatte om bl.a. nænsomme greb i forbindelse med magtanvendelse.

Derudover gav ombudsmanden fem steder anbefalinger om at overveje at udarbejde eller udbygge eksisterende retningslinjer om fysisk magtanvendelse.

I lyset heraf anbefaler ombudsmanden generelt, at opholdssteder og døgninstitutioner sikrer, at personalet har tilstrækkeligt kendskab til voksenansvarsloven samt til, hvilke greb der bør anvendes i forbindelse med en magtanvendelse, så magtanvendelsen udøves mest skånsomt, og at stederne har skriftlige retningslinjer om fysisk magtanvendelse.

3.5. Dilemmaer mellem magt og omsorg

Børn og unge med handicap kan have svært ved eller være ude af stand til at forstå eller overskue konsekvenserne af deres handlinger. De kan f.eks. være ude af stand til at overskue konsekvensen af ikke at tage deres medicin, ikke børste deres tænder eller nægte at deltage i en lægeundersøgelse. På den baggrund kan der opstå dilemmaer mellem magt og omsorg.

Hovedparten af stederne oplyste, at de oplevede dilemmaer mellem magt og omsorg. Der blev bl.a. oplevet dilemmaer i forbindelse med tandbørstning og medicingivning, ligesom der kunne opstå dilemmaer mellem magt og omsorg i forbindelse med, at børnene og de unge skulle til læge, tandlæge eller frisør.

Besøgene efterlod det indtryk, at stederne generelt var reflekterende i forhold til de dilemmaer, der kunne opstå i spændingsfeltet mellem magt og omsorg, og gode til at håndtere disse dilemmaer pædagogisk på en konstruktiv og udviklingsorienteret måde.

Ombudsmanden gav ingen anbefalinger vedrørende stedernes håndtering af dilemmaer mellem magt og omsorg, men rejste af egen drift en sag om en institutions brug af senge med høje sider (tremmesenge) samt institutionens låsesystem med henblik på at afklare det retlige grundlag for anvendelsen heraf. I en udtalelse til sagen vurderede Social- og Ældreministeriet, at der – afhængigt af bl.a., om der er tale om små børn, større børn eller børn med funktionsnedsættelser – med hjemmel i anstaltsforhold og på visse betingelser var adgang til at anvende tremmesenge, ligesom der var adgang til at anvende låsesystemer med f.eks. flere dørgreb, døråbnere eller lignende på nogle yderdøre på åbne døgninstitutioner. Da institutionen oplyste, at dens brug af tremmesenge og dens låsesystem var i overensstemmelse med det, som ministeriet havde anført, foretog ombudsmanden sig ikke mere i sagen.

3.6. Information om rettigheder

I forbindelse med, at et barn eller en ung anbringes på et opholdssted eller en døgninstitution, skal lederen oplyse barnet eller den unge samt forældremyndighedsindehaverne om deres rettigheder i relation til magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten, herunder adgangen til at klage til henholdsvis Ankestyrelsen og kommunalbestyrelsen. Det følger af lovgivningen om voksenansvar.

Hvis information om rettigheder og klageadgang gives skriftligt, bør det ske i et let forståeligt sprog.

Besøgene afdækkede, at flere steder ikke i forbindelse med indflytningen informerede børn, unge og forældremyndighedsindehavere om deres rettigheder i relation til magtanvendelse mv.

Ombudsmanden gav fire steder en anbefaling, der havde til formål at sikre, at forældremyndighedsindehavere – og i det omfang, det var muligt, også børn og unge med handicap – ved indflytningen blev informeret om deres rettigheder i relation til magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten, herunder klageadgang. Derudover gav ombudsmanden ét sted en anbefaling om at færdiggøre udarbejdelsen af skriftligt informationsmateriale til børn og forældremyndighedsindehavere om deres rettigheder i relation til magtanvendelse mv., herunder klageadgang.

Ombudsmanden anbefaler generelt, at opholdssteder og døgninstitutioner sikrer, at børn, unge og forældremyndighedsindehavere i forbindelse med barnets eller den unges indflytning informeres om deres rettigheder i relation til magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten, herunder klageadgang. Ombudsmanden anbefaler i den forbindelse, at opholdssteder og døgninstitutioner overvejer at udarbejde skriftligt materiale om rettigheder og klageadgang, der ved indflytningen kan udleveres til børnene, de unge og forældremyndighedsindehavere.

4. Forebyggelse af vold og seksuelle overgreb og fremgangsmåden ved mistanke om overgreb

4.1. Regler mv.

Børn skal beskyttes mod alle former for vold, seksuel udnyttelse og seksuelt misbrug. Det følger af børnekonventionen.

I 2015 besøgte ombudsmanden en række institutioner for børn og unge med vidtgående og varigt nedsat funktionsevne. På baggrund af tilsynsbesøgene anbefalede ombudsmanden generelt, at sådanne institutioner udarbejder skriftlige retningslinjer for, hvordan seksuelle overgreb kan forebygges, og hvilken fremgangsmåde der følges ved mistanke om overgreb.

Ombudsmanden drøftede opfølgningen på den generelle anbefaling med Social- og Indenrigsministeriet (nu Social- og Ældreministeriet), Socialstyrelsen og socialtilsynene.

Efterfølgende har Socialstyrelsen udgivet en håndbog om forebyggelse, opsporing og håndtering af voldelige og seksuelle overgreb mod børn, der har en kognitiv eller fysisk funktionsnedsættelse. Håndbogen findes på Socialstyrelsens hjemmeside ([Vold og seksuelle overgreb mod børn med handicap - Socialstyrelsen - Viden til gavn](#)), hvor der også findes en skabelon med forslag til indholdet af en politik til forebyggelse og opsporing af vold og seksuelle overgreb mod børn og unge med handicap.

4.2. Registrering af vold og seksuelle overgreb

4.2.1. De steder, som ombudsmanden besøgte i forbindelse med sine tilsynsbesøg i 2020, havde ikke en ensartet praksis for at registrere vold, trusler, chikane mv. Der var bl.a. forskel på, hvilke typer af hændelser stederne registrerede, hvordan hændelserne blev rubriceret, og hvor meget der skulle til, før en hændelse blev registreret. For eksempel oplyste et sted, at en hændelse blev registreret som vold, hvis der blot havde været fysisk kontakt, mens der et andet sted typisk skulle mere til (flere slag), før hændelsen blev registreret. Et tredje sted registrerede tilfælde, hvor et barn blev generet af et andet barns lyde, på en oversigt over vold og chikane.

I forhold til antallet af registrerede episoder havde ét sted ikke registreret nogen tilfælde af vold i perioden 2017-2019, og andre steder havde registreret få tilfælde af vold. Enkelte steder havde registreret forholdsvis mange tilfælde af vold mv. I sidstnævnte tilfælde var langt hovedparten af de registrerede tilfælde af vold mv. udøvet af ét barn (eller enkelte børn) og var rettet mod medarbejdere på stedet.

4.2.2. De steder, som ombudsmanden besøgte, havde heller ikke en ensartet praksis for at registrere seksuelle overgreb mv.

På hovedparten af stederne var der ikke i perioden 2017-2019 registreret seksuelle overgreb, mens enkelte steder oplyste, at der i perioden var registreret sådanne tilfælde. Der var tale om få tilfælde, hvor der udelukkende havde været børn eller unge involveret i hændelsen.

4.3. Forebyggelse af vold og seksuelle overgreb

4.3.1. Stederne forebyggede vold ved bl.a., at medarbejderne:

- talte med børnene og de unge om, hvordan de mest hensigtsmæssigt giver udtryk for frustration og vrede.
- modtog undervisning og supervision vedrørende konflikthåndtering.
- anvendte konfliktnedtrappende metoder og tilgange, herunder KRAP, Low Arousal, afledning, faste rammer og strukturer mv.
- anvendte risikoprofiler og risikovurderinger systematisk.

4.3.2. Stederne forebyggede seksuelle overgreb ved bl.a. at:

- have en seksualpolitik med retningslinjer for forskellige situationer, herunder badesituationer.
- sikre, at medarbejderne havde viden om børns og unges seksualitet, seksuelle udvikling mv. og kendskab til tegn på, at et barn eller en ung var blevet udsat for et seksuelt overgreb.
- afholde gruppesamtaler eller individuelle samtaler med børnene og de unge om kærlighed, seksualitet, seksuel udvikling og grænser samt adfærd på nettet og andre digitale medier mv.
- have ansat eller tilknyttet medarbejdere, der var uddannede seksualvejledere eller uddannede i forebyggelse, opsporing og håndtering af mistanke om seksuelle overgreb mod børn.
- have skærpet opmærksomhed på børn, der på grund af deres diagnoser havde svært ved at sætte grænser eller forstå andres grænser.
- have en vågen nattevagt.

Nogle steder oplyste, at de oplevede udfordringer i forhold til børnene og de unges brug af mobiltelefoner med internetforbindelse, herunder brug af sociale medier, da ikke alle børn og unge forstår konsekvenserne af deres handlinger på nettet. Det blev oplyst, at dette kan give sig udslag ved, at børnene og de unge f.eks. sender nøgenbilleder til fremmede, der kontakter dem via sociale medier, eller ved at de deler sådanne billeder. Nogle steder oplevede, at det var vanskeligt at beskytte børnene og de unge inden for de eksisterende retlige rammer.

4.4. Retningslinjer om forebyggelse af vold og seksuelle overgreb og fremgangsmåden ved mistanke om overgreb

Nogle af de besøgte steder havde skriftlige retningslinjer, der både omfattede forebyggelse af vold og seksuelle overgreb, og hvilken fremgangsmåde der skulle følges ved mistanke om overgreb.

Andre steder havde ikke eller kun til dels skriftlige retningslinjer herom.

Ombudsmanden gav seks steder anbefalinger, der havde til formål at sikre, at stederne havde skriftlige retningslinjer om både forebyggelse af vold og seksuelle overgreb og om fremgangsmåden ved mistanke om overgreb.

Ombudsmanden gav på enkelte steder også anbefalinger om at sikre, at personalet har viden om tegn på seksuelle overgreb, herunder via opdatering af stedets seksualpolitik, og at der sikres opmærksomhed på, at børnene og de unge i relevant omfang lærer at håndtere deres seksualitet.

Ombudsmanden anbefaler generelt, at opholdssteder og døgninstitutioner for børn og unge med handicap sikrer, at medarbejderne er bekendt med, hvilke fysiske og psykiske tegn de – under hensyn til målgruppen og den specifikke børnegruppe – skal være opmærksomme på i forhold til mistanke om seksuelle overgreb.

Ombudsmanden anbefaler også generelt, at opholdssteder og døgninstitutioner for børn og unge med handicap har skriftlige retningslinjer om forebyggelse af vold og seksuelle overgreb og om fremgangsmåden ved mistanke om overgreb.

5. Undervisning i interne skoler

5.1. Reglerne

Et barn har ret til uddannelse. Det følger af børnekonventionen.

Reglerne om undervisning i grundskolen fremgår af folkeskoleloven med tilhørende bekendtgørelser og vejledninger. Der er bl.a. udstedt en bekendtgørelse om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter folkeskoleloven i dagbehandlingstilbud og på anbringelsessteder.

Børn og unge, der undervises i en intern skole, har ret til samme undervisning som børn og unge, der går i en folkeskole. Det vil sige, at de skal have undervisning i folkeskolens fulde fagrække og i det antal timer, som er fastsat i folkeskoleloven, medmindre de kan fritages for undervisning i et eller flere fag eller kan få nedsat undervisningstiden efter de regler, der gælder herfor.

5.2. De besøgte interne skoler

Ombudsmanden besøgte fire interne skoler i forbindelse med tilsynsbesøgene i 2020. Der var tale om en intern skole i et dagbehandlingstilbud og tre interne skoler på henholdsvis en kommunal og to regionale døgninstitutioner.

I de tre interne skoler tilknyttet døgninstitutioner gik der både børn og unge anbragt på institutionen (interne elever) og børn, der ikke boede på institutionen (eksterne elever). De eksterne elever boede hjemme hos deres forældre eller var anbragt på et andet anbringelsessted.

Der var stor forskel på eleverne i de interne skoler. Mens det for nogle elever i sig selv tog mange kræfter at deltage i skolegangen, mødte besøgsholdet også en elev, som en lærer i den interne skole vurderede ville kunne aflægge folkeskolens afgangsprøve og gå i et gymnasium målrettet unge med samme handicap som eleven.

5.3. Overenskomster

5.3.1. Opholdssteder, regionale døgninstitutioner og dagbehandlingstilbud med interne skoler skal indgå en overenskomst med beliggenhedskommunen om undervisningen. I bekendtgørelsen om specialundervisning mv. (nævnt i pkt. 5.1 ovenfor) er der opregnet en række elementer, som overenskomsten som minimum skal indeholde, herunder om den pædagogisk-psykologiske betjening samt registrering og indberetning til kommunalbestyrelsen af magt-anvendelse over for elever.

På tidspunktet for tre af tilsynsbesøgene på steder med interne skoler gjaldt bekendtgørelse nr. 702 af 23. juni 2014 om specialundervisning mv. Inden

besøget på det fjerde sted med intern skole var bekendtgørelsen blevet ændret, således at den bl.a. indeholdt yderligere krav til indholdet af overenskomsten. Der blev på den baggrund på det fjerde sted givet en anbefaling om at opdatere overenskomsten i overensstemmelse med den nye bekendtgørelse.

5.3.2. Under tilsynsbesøgene undersøgte ombudsmanden, om stederne – i det omfang dette var et krav – havde indgået en overenskomst med beliggenhedskommunen, og om overenskomstens indhold opfyldte kravene i bekendtgørelsen.

Tre af de besøgte steder med interne skoler skulle indgå overenskomster med beliggenhedskommunen om undervisningen, og alle tre steder havde indgået en sådan overenskomst. Ingen af de tre overenskomster opfyldte dog fuldt ud bekendtgørelsens krav til indholdet af en overenskomst.

En af overenskomsterne indeholdt ikke en korrekt og dækkende beskrivelse af den pædagogisk-psykologiske betjening. Overenskomsten indeholdt heller ikke en korrekt beskrivelse af reglerne om registrering og indberetning af magtanvendelse over for eleverne i den interne skole. To overenskomster indeholdt desuden henvisninger til tidligere – og ikke gældende – regler på området.

Ombudsmanden gav på den baggrund tre steder med interne skoler en anbefaling om – i samarbejde med beliggenhedskommunen – at opdatere deres overenskomst om undervisning.

Ombudsmanden anbefaler generelt, at steder med interne skoler – i samarbejde med beliggenhedskommunen – sikrer, at overenskomsten om undervisningen i den interne skole er i overensstemmelse med de gældende regler.

5.4. Undervisning i fuld fagrække og timetal

5.4.1. Som nævnt ovenfor har børn og unge, der undervises i en intern skole, som udgangspunkt ret til undervisning i folkeskolens fulde fagrække og i det antal timer, som er fastsat i folkeskoleloven.

Fagrække og timetal, herunder minimumstimetallet i henholdsvis dansk og historie samt det samlede årlige minimumstimetal, varierer fra klassetrin til klassetrin. Der er også fastsat et minimumstimetal i matematik, som ikke varierer fra klassetrin til klassetrin.

5.4.2. Besøgene afdækkede, at to af de fire interne skoler ikke overholdt reglerne om undervisning i fuld fagrække og timetal.

Ombudsmanden gav på den baggrund anbefalinger om at overholde reglerne om undervisning i fuld fagrække og timetal, herunder reglerne om nedsættelse af undervisningstiden.

Ombudsmanden anbefaler generelt, at steder med interne skoler sikrer, at alle elever undervises i fuld fagrække og timetal, og at der kun gøres undtagelse herfra, hvis en elev – på baggrund af en konkret og individuel vurdering – fritages for undervisning i et eller flere fag eller får nedsat undervisningstiden efter de regler, der gælder herfor.

5.5. Fritagelse for undervisning i fag

5.5.1. Det er muligt at fritage elever for undervisning i et eller flere fag, dog ikke dansk og matematik. Det følger af de bekendtgørelser om specialundervisning, der er udstedt i medfør af folkeskoleloven.

Det er kun muligt at fritage en elev for undervisning i et fag, hvis eleven har usædvanligt store vanskeligheder i faget, således at det ikke skønnes hensigtsmæssigt at give eleven specialundervisning i det pågældende fag.

Fritagelse for undervisning i et fag skal ske på baggrund af en konkret og individuel vurdering af elevens vanskeligheder i faget. Det er f.eks. ikke muligt at fritage en elev – eller en gruppe af elever – for undervisning i et fag med den begrundelse, at den interne skole ikke har en lærer, der kan undervise i faget, at den interne skole ikke har et særligt indrettet lokale til faget, eller at der kun er en eller enkelte elever, der skal undervises i det pågældende fag.

En afgørelse om at fritage en elev for undervisning i et fag træffes af skolens leder på grundlag af en pædagogisk-psykologisk vurdering. Derudover skal forældrene give samtykke til fritagelsen.

Hvis en elev fritages for undervisning i et eller flere fag, skal eleven have anden undervisning i stedet for det eller de pågældende fag. Det er således ikke muligt at nedsætte en elevs undervisningstid med den begrundelse, at eleven er fritaget for undervisning i et eller flere fag.

5.5.2. Besøgene afdækkede, at der på tre af de fire interne skoler var problemer med at overholde reglerne om fritagelse for undervisning i fag.

Et sted oplyste, at der ikke blev truffet egentlige afgørelser om fritagelser for undervisning i fag, men at spørgsmålet om fritagelse for fag blev drøftet på halvårslige møder, som forældrene deltog i. Der forelå ikke dokumentation for grundlaget for elevernes fritagelser for fag, selvom hovedparten af eleverne i den interne skole var fritaget for undervisning i en række fag.

Et andet sted fremgik det af elevernes undervisningsplaner, hvilke fag de var fritaget for undervisning i, men i de fleste tilfælde indeholdt undervisningsplanerne ikke samtidig oplysninger, der dokumenterede, at betingelserne for at kunne fritage eleven for undervisning i det pågældende fag var opfyldt. Et tredje sted fremstod fritagelserne for undervisning i fag generelle og standardiserede og dermed ikke som konkrete og individuelle vurderinger af de enkelte elevers vanskeligheder i de fag, de blev fritaget for undervisning i.

Der manglede desuden flere steder dokumentation for, at afgørelserne om fritagelse for fag blev truffet på grundlag af en pædagogisk-psykologisk vurdering.

Det er vigtigt, at elever kun fritages for undervisning i et eller flere fag, hvis de grundlæggende betingelser herfor er opfyldt. Det er derfor også vigtigt, at de interne skoler kan dokumentere grundlaget for fritagelsen, at forældrene har givet samtykke til fritagelsen, og at afgørelsen er truffet på grundlag af en pædagogisk-psykologisk vurdering. Det skyldes også, at dokumentation herfor er en afgørende forudsætning for, at det kan efterprøves, om betingelserne for at fritage en elev for et eller flere fag er opfyldt.

Ombudsmanden gav tre steder en anbefaling om at sikre, at reglerne om fritagelse for undervisning i fag overholdes.

Ombudsmanden anbefaler generelt, at steder med interne skoler sikrer, at afgørelser om fritagelse for undervisning i fag bliver truffet i overensstemmelse med reglerne, og at der er dokumentation herfor.

5.6. Fritagelse for test og prøver

5.6.1. Elever, der går i interne skoler, skal gennemføre obligatoriske test og aflægge folkeskolens prøver på samme måde som elever, der undervises i folkeskolen, medmindre eleverne fritages efter de særlige regler, der gælder herfor. Det følger af bekendtgørelser udstedt i medfør af folkeskoleloven.

I forbindelse med en afgørelse om fritagelse for en obligatorisk test skal skolens leder efter samråd med elevens forældre – og så vidt muligt eleven selv – fastlægge, hvilke andre metoder til evaluering af eleven der skal træde i stedet for den obligatoriske test.

På tilsvarende måde skal en afgørelse om fritagelse for aflæggelse af en prøve ledsages af en beslutning om, hvordan elevens udbytte af undervisningen kan evalueres på anden måde.

5.6.2. Besøgene afdækkede, at der på tre af de fire interne skoler var problemer med at overholde reglerne om fritagelse for obligatoriske test og folkeskolens prøver.

Selvom ikke alle elever i de interne skoler deltog i obligatoriske test og folkeskolens prøver, havde ingen af de tre interne skoler skriftlig dokumentation for fritagelser for deltagelse i obligatoriske test og aflæggelse af folkeskolens prøver, herunder for at proceduren for fritagelser var fulgt.

For eksempel oplyste et sted, at eleverne i den interne skole ikke deltog i obligatoriske test eller folkeskolens prøver, men at der ikke blev lavet fritagelser for hver enkelt elev.

Ombudsmanden gav på den baggrund tre steder en anbefaling om at sikre overholdelsen af reglerne om fritagelse for aflæggelse af obligatoriske test og folkeskolens prøver.

Ombudsmanden anbefaler generelt, at steder med interne skoler sikrer, at afgørelser om fritagelse for obligatoriske test og folkeskolens prøver bliver truffet i overensstemmelse med reglerne, og at der er dokumentation herfor.

6. Sundhed

6.1. Generelt

Et barn har ret til at nyde den højest opnåelige sundhedstilstand, adgang til at få sygdomsbehandling og genoprettelse af helbredet. Det følger af børnekonventionen.

En del af børnene og de unge på de steder, som ombudsmanden besøgte, havde flere forskellige sundhedsfaglige udfordringer af både fysisk og psykisk karakter, og flere af børnene og de unge fik medicin.

Besøgsstederne redegjorde under besøgene for børnenes og de unges adgang til sundhedsbetjening, herunder læge, tandlæge og speciallæger. Besøgene efterlod generelt det indtryk, at stederne i relevant omfang havde fokus på børnenes og de unges sundhedsmæssige forhold og deres adgang til sundhedsbetjening, og at stederne fulgte op på eventuelle sundhedsmæssige udfordringer på en hensigtsmæssig måde.

Ombudsmanden gav ingen anbefalinger vedrørende børnenes og de unges adgang til sundhedsbetjening.

6.2. Medicinhåndtering og medicininstrukser

Korrekt håndtering af medicin er afgørende for patientsikkerheden, og Sundhedsstyrelsen har udstedt dels en vejledning om udfærdigelse af instrukser, dels en vejledning om ordination og håndtering af lægemidler. Derudover har Styrelsen for Patientsikkerhed udgivet pjecen "Korrekt håndtering af medicin – Et værktøj for plejecentre, hjemmepleje, hjemmesygepleje, bosteder m.v."

Ingen steder fik anbefalinger vedrørende deres medicinhåndtering, men nogle steder fik anbefalinger vedrørende deres medicininstruks, f.eks. om enten at udarbejde eller opdatere deres medicininstruks med henblik på at sikre, at den overholdt Sundhedsstyrelsens vejledning om udfærdigelse af instrukser.

Ombudsmanden anbefaler generelt, at opholdssteder og døgninstitutioner sikrer, at medicininstrukser er udfærdiget i overensstemmelse med Sundhedsstyrelsens vejledning om udfærdigelse af instrukser.

Med venlig hilsen

Niels Fenger